

Kirkefondets beretning 2024

Forandringer

Der er og har længe været et stort udbud af seminarer og konferencer, hvor der sættes fokus på vilkår og udfordringer for folkekirkens liv og virke. Kirkefondet har heller ikke holdt sig tilbage for at byde ind på dette felt. Ofte har et fælles udgangspunkt på disse samlinger for kirkens meningsdannere og beslutningstagere været, at samfundet og folket forandrer sig – og derfor må folkekirken også være villig til at forandre sig – den må være forandringsparat.

Helt tilbage i 2007 på Kirkeministeriets konference "Folkekirkens fremtid(er)" kom det frem, at en kirke, der ved, hvad den vil, og hvad den står på, kan være "mere forandringsparat i arbejdsformerne" og "give plads til flere eksperimenter". Daværende biskop Jan Lindhardt var endog ganske konkret i sit oplæg, hvor han talte om "nødvendige tiltag" i form af: "Mere nutidig musik, mere nutidigt sprog, mere medrivende prædiken, mere frivillig arbejdskraft, supplerung af orglet med andre instrumenter" og en gennemtænkning af "præsters samfundsrolle" indenfor bl.a. "krisehjælp og diakoni".

Men igen og igen udfordres talen om forandringer af de modsatte synspunkter, som med glæde påpeger vigtigheden af, at folkekirken har en slags fobi over for forandringsparathed, innovation og fleksibilitet. Trægheden i folkekirken lovprises, fordi den er med til at sikre tid til refleksion, fordybelse og besindelse på fagligheden, og den er en modvægt til overfladiskhed, lette løsninger og en panisk følelse af ikke at følge med tiden. Men behøver det hele blive anskuet så sort-hvidt? Vil forandring nødvendigvis føre til disse negative konsekvenser?

Kirkefondet anlægger en mere positiv vinkel på begrebet forandring, ikke mindst fordi det er og altid har været en del af Kirkefondets DNA at være med til at skabe forandring i folkekirken. Og når vi i denne beretning kigger tilbage på Kirkefondets virke i 2023-24 og ser på vort samspil med folkekirken på forskellige niveauer og områder, så kan vi ikke andet end sige, at der er "forandringer i luften".

Forandringer på vej i folkekirken?

Tidligere på året nedsatte Kirkeministeriet et udvalg om bæredygtig finansiering af folkekirkens fællesopgaver og søsatte et projekt om "Forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådsarbejdet". Behovet for, at der fra disse to udvalg kommer forslag til reelle forandringer, er blevet klart ved nogle af de arbejdsopgaver, som Kirkefondet har haft i det forløbne år.

Hjælp til rekruttering op til menighedsrådsvalget

Kirkefondet har på forskellig vis været involveret i opgaver relateret til det netop overståede menighedsrådsvalg. Vi har hjulpet med workshops og oplæg i distriktsforeninger, sogne og provstier. Især har der været fokus på rekruttering så sent som en måned før valgforsamlingen i september 2024. Der er blevet sat fokus både på frivillighed i folkekirken generelt og specifikt på det frivillige engagement i menighedsrådsarbejdet – bl.a. med afsæt i undersøgelser fra Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, og et helt nummer af vores magasin "Kirken i dag" gav inspiration op til menighedsrådsvalget – og gode råd til komme godt i gang med de nyvalgte menighedsråd.

Udfordringerne er og har været store, og der er stadig menighedsråd, som ikke har fået fyldt alle pladser. Dette peger på nødvendigheden af også lovgivningsmæssigt at se på, hvordan menighedsrådsarbejdet kan struktureres og tilrettelægges fleksibelt tilpasset de lokale forhold.

Samarbejde i pastorater

Behovet for samarbejde og sammenlægning af menighedsråd er fokus i flere af Kirkefondets konsulentopgaver. Det er alt fra helt konkret at afholde en workshop for at hjælpe to menighedsråd med en fælles retning efter, at de har besluttet at ville lægge sig sammen til et råd, og til at inspirere og fortælle andre råd om erfaringer med at lave fælles menighedsråd rundt om i landet. I det hele taget er der brug for Kirkefondet til opgaver relateret til den lokale folkekirkelige struktur, f.eks. fra et større bysogn med tre kirker, som overvejer at skille sig ud i tre sogne – eller i stedet finde veje i – eller dispensationer fra – den kirkelige lovgivning til at agere som tre profilkirker med udvidede lokale beslutningsmuligheder i hver kirke, men stadig under et menighedsråd. Alt dette peger på, at der lokalt er ønsker om, at der skabes en menighedsrådslovgivning med mere lokal fleksibilitet.

Hvad med de mange middelalderkirkers vedligehold?

Som en del af Kirkefondets uddelingspolitik uddeles der støtte til ”udvikling af menighedsliv i folkekirken”. Derfor er der i tre år frem til udgangen af 2024 ydet konsulenthjælp til et udviklingsprojekt i hvert af de fire provstier i Lolland Falsters Stift, hvor uddelingen er sket ved, at der kun er blevet betalt konsulenthonorar til Kirkefondet for et enkelt projekt. Tre steder har der været tydeligt fokus på kirkens liv i form af diakonale projekter blandt migranter, flere aktiviteter for børn og nye tilbud i kirken for demente, mens to projekter har involveret kirkebygninger.

Det drejer sig bl.a. om den omdiskuterede Herredskirke kirke i den nordvestlige del af Lolland. Kirkefondet har understøttet menighedsrådet i en proces med at finde ud af, hvad der skal ske med kirken i fremtiden, idet de lokalt ikke ønsker at ofre 3-4 millioner kr. på at restaurere et tag på en kirke, som stort set ikke bruges, da der i forvejen er to andre middelalderkirker i et sogn med godt 500 folkekirkemedlemmer. Processen kulminerede i et stort borgermøde. Der var stor iderigdom og mange forslag til, hvad der skal ske med kirken i fremtiden – alt fra nedrivning og kontrolleret forfald til at indrette den til en restaurant baseret på lokale fødevarer.

Det store spørgsmål for folkekirken efter denne proces bliver: Skal der kun arbejdes med at finde nye ”finansieringsmuligheder” der, ”hvor et menighedsråd selv ønsker kirken taget ud af daglig drift som følge af tilstrækkelige nabokirker og utilstrækkelige lokale ressourcer til at løfte vedligeholdelsesopgaven.”? Eller skal der også findes løsninger og modeller for at tage gamle middelalderkirker helt ud af brug og få dem nedlagt som kirke? Eller skal der findes en løsning med en form for bevaringsfond som i den norske kirke?

Folkekirken grønne omstilling

I det sidste af Kirkefondets projekter på Lolland har vi i Nysted sogn bistået menighedsrådet i en større renoveringsplan for kirken. Et af hovedelementerne er at sætte helt nyudviklede tegl-solceller på et sydvendt kirketag og dermed få "grøn energi" til kirke, sognegård og præstegård. Men her bliver udfordringen, hvor langt kan man få lov at gå med den grønne omstilling i folkekirken, når f.eks. Nationalmuseet også skal tages i ed? Det overordnede spørgsmål bliver, hvilke større forandringer hele den grønne omstilling vil betyde for folkekirken?

Kirkeliv i nye boligområder

I tråd med Kirkefondets historie engagerer vi os også i og støtter folkekirken i de sogne og lokalområder, som har stor befolkningstilvækst.

Det gælder f.eks. i København, hvor Kirkefondet kvit og frit lægger ressourcer i at drive et netværk for de tre sogne, som står overfor at skulle bygge kirke i de kommende år: Ørestad, Sydhavn og Hans Egede (Nordhavn). Og netop i Nordhavn er det med glæde, at vi erfarer, at de i 2025 får deres midlertidige kirkerum i form af "Tolvkanten", en såkaldt Tiny Church, der blev resultatet af den arkitektkonkurrence, som Kirkefondet var med til at stå for. "Tolvkanten" forventes indviet Palmesøndag 2025.

Kirkefondet har desuden indgået flerårige aftaler med bl.a. Hillerød Provsti, Ølstykke Sogn og Butterup-Tuse Sogn i den vestlige del af Holbæk, hvor vi tidligt i processen med udbygning af lokalområderne hjælper dem til en afklaring af, hvor og hvordan de ønsker at være kirke i de nye boligområder og hvor tidligt. Det kan dreje sig om dialog med bygherrer og kommune om f.eks. lokalplan, så der bliver afsat en plads til kirkens fysiske tilstedeværelse. Men også sparring med medarbejdere, udvalg og menighedsråd mht. at være tilstede i de nye boligområder med aktiviteter m.m. i det frie "rum" (evt. på en kommende "kirkegrund"), så snart de første beboere er flyttet ind.

Et af de af Kirkeministeriet nedsatte udvalg skal se på, hvordan "den demografiske udvikling udfordrer de menneskelige og økonomiske ressourcer i bl.a. landdistrikter med mange middelalderkirker". Men hvad med de nødvendige forandringer i folkekirken, når den demografiske udvikling udfordrer sogne med nye store boligområder? Vil der for alvor blive lagt op til flytte ressourcer i folkekirken fra land til by – eller...??

To konkrete forandringsprojekter i folkekirken

En væsentlig del af Kirkefondets personalemæssige ressourcer har i det forløbne år været engageret i to helt specifikke forandringsprojekter i folkekirken. Det drejer sig om satsningen på kirkens møde med de unge voksne i Københavns Stift, hvor Malte Ystrøm Madsen forsat virker som konsulent for stiftet i 15 timer pr. uge. Stiftets betaling for denne ydelse er reduceret til 1/3 af det normale konsulentonorar i Kirkefondet, idet vi har valgt at støtte dette initiativ, da det falder indenfor den del af vores uddelingspolitik, som går på "udvikling af og inspiration til

menighedsliv i folkekirken”. Det andet konkrete forandringsprojekt er indsatsen for at almindeliggøre og udbrede folkekirkens migrantarbejde til alle hjørner af folkekirken, hvor udviklingskonsulent Berit Weigand Berg i 2023-24 virker 11 timer om ugen som konsulent for Folkekirkens Mellemkirkelige Råd.

Unge voksne-indsatsen i Københavns stift

Det kan være svært at begrænse sig, når opgaven er at styrke kirkens møde med unge voksne i og på tværs af Københavns Stift. Derfor er det også en bred vifte af tiltag, som Malte er og har været involveret i. Det er fra det mere overordnede med at lave en ungdomsstrategi for stiftet, til at søsætte nye events og aktiviteter som f.eks. ”God Goes Deep” og ”Orgeldrømme”, som nu afvikles i 8 forskellige kirker. Sammen med Roskilde Stift arbejdes der på et samarbejde med Roskilde Festival om nogle såkaldte ”pauserum” på festivalen. Dertil kommer deltagelse i og ledelse af forskellige netværk både lokalt og nationalt, hvor kirken og de unge er i fokus.

En af de opgaver, som har fyldt mest i 2024, har været engagement i Københavns Stifts ”RÆK UD-projekt” med fokus på børnefamilier og unge voksne. Op mod 100 personer fra sogne, provstier og organisationer har deltaget i udviklingsdage, feedbackdage, konferencer og op mod 15 styregruppemøder. Der er brugt timer på planlægning, afvikling og udvikling, med det mål at skabe forandringer og nye måder at arbejde med kirkeudvikling på. Det har bl.a. resulteret i at hundredvis af ideer er kogt ned til 8 såkaldte ”koncepter”, som på hver sin måde vil bidrage til at mindske afstanden mellem folkekirken og unge voksne/børnefamilier. Det er f.eks. koncepter som profilkirker for unge, kunstterapeutisk workshop i sakral ramme m.m. Nu gælder det så om at få alt dette omsat til konkret virkelighed i 2025 og få det forankret rundt om i stiftet.

”Almindeliggørelse” i samarbejde med Folkekirkens Migrantsamarbejde

Folkekirkens Mellemkirkelige Råd modtager konsulenthjælp fra Kirkefondet til den proces, hvor migrantarbejde skal gå fra kun at være et nicheområde for de få til at blive et område, som vedrører hele folkekirken. For mange steder i folkekirken møder man migranter i hverdagen – f.eks. ved begravelse, i personregistreringen og ved kirkelige aktiviteter.

Sammen med ansatte i Folkekirkens Migrantsamarbejde har Berit Weigand Berg været involveret i et hav af forskelligartede opgaver: Der er lavet en podcast og afviklet en stiftsdag for gravere om ortodokse migranternes begravelsesskikke, og der er skrevet en artikelserie i Præsteforeningens Blad om kirkens møde med migranter. Berit har deltaget på landskursus for kirke- og kulturmedarbejdere og haft en workshop på Landsforeningen af Menighedsråds årsmøde. Endelig blev der i april 2024 i samarbejde med Landsforeningen af Menighedsråd afholdt en landskonference for alle menighedsråd og ansatte i folkekirken, hvor mødet med migranter i kirke og samfund blev sat på dagsordenen. Sidste nummer af ”Kirken i dag” i 2024 handler om migranter i folkekirken og opsamler nogle af de mange erfaringer fra projektet.

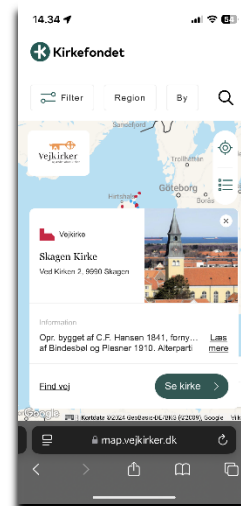

Nye tilbud til folkekirken

I takt med de forandringer, som sker i folkekirken og i samfundet generelt, så er det vigtigt, at Kirkefondet løbende justerer, fornyer og supplerer sine tilbud til folkekirken. I det forløbne år er der bl.a. blevet arbejdet med det på følgende områder:

Nyt digitalt vejkirkekort

En væsentlig del af vejkirkeordningen er at give de besøgende til de mere end 400 vejkirker lettilgængelige informationer om kirkerne. I takt med at flere og flere bliver mere digitale i deres informationssøgning har vi gennem længere tid arbejdet på at styrke dette for vejkirkerne. Inden længelancerer vi et mobilvenligt kort over alle vejkirker, hvor der bl.a. er mulighed for, at de lokale kirker kan lægge op til 5 fotos ind af deres kirker. Desuden vil der være udvidede søgefunktioner og en kobling til Google Maps for nemt at finde vej til den nærmeste vejkirke. Charlotte Lydholm har sammen med Malte Ystrøm Madsen har været tovholder på dette projekt.

Udvikling af tilbuddet om statistiske data til sogne og provstier

Der arbejdes løbende på at optimere og udvide Kirkefondets tilbud med demografiske oplysninger og statistiske data til sogne og provstier samtidig med, at vi forholder os til de tilbud, som FUV har udviklet til sogne og provstier. Desværre er der løbende udfordringer med de data, som vi modtager fra Danmarks Statistik pga. af større og større krav til diskretion i taloplysninger. Det rammer især de små sogne. Vi overvejer at udvide de statistiske produkter med spørgeskemaundersøgelser med fleksible svarmuligheder, som kan tilpasses de enkelte sognes indsatsområder, og kigger nysgerrigt på, om AI kan bidrage på dette område. I år har analysekonsulent Sille Fusager bl.a. løst en større opgave for Holmens og Østerbro Provsti med levering af sogneprofiler til alle sogne i provstiet suppleret med fremlæggelse af tal, tabeller og diagrammer for menighedsrådene. Vi håber, at mange af landets provstier ser værdien i at få demografiske oplysninger for alle sogne som afsæt for arbejdet i de nyalgte menighedsråd.

Nye bøger på vej

Ved dette års repræsentantskabsmøde præsenterer vi en ny bog udgivet af Kirkefondet med titlen "Kirken går udendørs". Den er skrevet af Berit Weigand Berg sammen med Kamilla Lundager Bundgaard, Espen Bock Andersen og Susanne Norsk Østrup Leiding. Bogen indeholder 18 gode og afprøvede eksempler på, hvordan man kan være kirke udendørs, samtidig med at den præsenterer nogle overvejelser af praktisk og teologisk karakter, som man med fordel kan gøre sig, inden man som kirke "går udendørs".

Der er også en bog i støbeskeen til 2025 om udviklings- og projektarbejde i folkekirken, ligesom der arbejdes med udgivelse af en ny Taize-sangbog op til Himmelske Dage 2025.

Forandringer internt i Kirkefondet

Inden for de seneste år er der løbende taget initiativer til interne forandringer i Kirkefondets arbejde. Der er blevet foretaget en økonomisk analyse, som skal give et bedre overblik over forholdet mellem det formålsbestemte uddelingsarbejde og de indtægtsgivende opgaver. Der er udviklet en ny kommunikationsstrategi, som løbende implementeres, og alt dette kombineret med nye medlemmer i bestyrelsen i år og næste år har ført til, at bestyrelsen har igangsat et mere generelt strategiarbejde, som bl.a. ser efter muligheder for at gøre Kirkefondet mere økonomisk bæredygtigt på langt sigt.

I kølvandet på kommunikationsstrategien arbejdes der fortsat med Kirkefondets grafiske identitet, ligesom brugen af sociale medier og digitale platforme intensiveres, f.eks. ved at gøre et par artikler fra hvert nummer af "Kirken i dag" frit tilgængelige digitalt – gerne suppleret med video eller lign. relateret til artiklens indhold og/eller forfatter. Temaer for "Kirken i dag" i 2024 har været vidt omkring med temaer som "Menighedsrådsvalget", "Kirkebygningen", "Samtaler om tro" og "Migranter".

Der er også indledt samarbejde med andre aktører. F.eks. har flere af Kirkefondets medarbejdere bidraget med viden og indsigt ved webinarer udbudt af ChurchDesk.

Sammen om – forandringer?

Hvis folkekirken skal forandre sig og finde nye veje at gå, så er der brug for, at mange parter står sammen om den opgave. Derfor er det også på sin plads at takke for de forskellige samarbejdsfelter, som Kirkefondet får lov at indgå i. Det gælder f.eks. Samtaleforum med Indre Mission og Grundtvigsk Forum, og når vi deltager ved årsmøder og lign. i bl.a. Danske Kirkers Råd, Bibelselskabet, Danmarks Kirkelige Mediecenter, ISOBRO, Foreningen af kirke- og kulturmedarbejdere og Landsforeningen af Menighedsråd. Vi samarbejder med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter både gennem konkrete projekter og ved generalsekretær Henrik Bundgaard Niensens repræsentation i Videnscentrets fagudvalg. Han er også fortsat formand for FKOF (Folkekirkelige Organisationers Fællesudvalg). Malte deltager med afsæt i sin erfaring med frivillighed i Frivillig Forum i Folkekirkens Nødhjælp, og internationalt er han og Berit engageret i IASYM (International Association for the Study of Youth Ministry), som arbejder med at understøtte og udvikle kirkeligt ungdomsarbejde verden over på et professionelt akademisk niveau.

Pionerkirketanken i Danmark er stille og roligt i sin vorden. Berit Weigand Berg arbejder – bl.a. gennem sine ph.d.-studier i Holland - på at indhente viden og erfaringer fra pionerkirker i andre europæiske lande og se på, hvordan dette kan omsættes i en dansk kontekst. Det bliver interessant at se, hvordan samarbejde i et pionerkirkenetværk forhåbentlig kan være med til at skubbe til forandringer i folkekirken.

Stor tak for det engagement, som lægges for dagen i Kirkefondets udvalg og bestyrelse, hvor to nye medlemmer blev valgt ind i 2023: Sofie Bohm og Lars Kjeld Jensen. Og en stor tak til de ansatte for deres indsats på en arbejdsplads i forandring og med fokus på at skabe forandring.

På bestyrelsens vegne

Erik Møllerup (formand), oktober 2024